

ע"פ 6414/18 - היועץ המשפטי לממשלה נגד אבי עייש, ירון בר, מישל קרולין יובל, איאן קיי, יוליה רייז

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים פליליים

ע"פ 6414/18

לפני:

כבוד השופט י' עמית
כבוד השופטת ע' ברון
כבוד השופט א' שטיין

המערער:

היועץ המשפטי לממשלה

נגד

המשיבים:

1. אבי עייש
2. ירון בר
3. מישל קרולין יובל
4. איאן קיי
5. יוליה רייז

ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי ירושלים
מיום 15.07.2018 בצ"א 30706-10-17 (השופט ר'
וינוגרד)

תאריך הישיבה:

י"ג באדר ב' התשע"ט (20.3.2019)

בשם המערער:

עו"ד יעל ביטון; עו"ד איילת חיו

בשם המשיבים 4-1:

עו"ד ליאור אפשטיין
עו"ד יסמין בן דוד

בשם המשיבה 5:

פסק-דין

השופט א' שטיין:

השאלות שעומדות לדיון

1. ערעור זה נסוב על פרשנותו של סעיף 10(ב) לחוק העונשין, התשל"ז-1977, שאותו יש לקרוא יחד עם סעיף 10(א) לאותו חוק (להלן: חוק העונשין או החוק).

וזוה דברם של הסעיפים:

"(א) נמצא בישראל אדם שנידון בחוץ לארץ בפסק דין חלוט, על עבירה שחלים לגביה דיני העונשין של ישראל ולא נשא שם את העונש כולו, רשאי היועץ המשפטי לממשלה, במקום להעמידו לדיון, לבקש מבית המשפט שיורה שהעונש שהוטל בחוץ לארץ או החלק ממנו שטרם בוצע שם, יבוצע בישראל, כאילו הוטל העונש בישראל בפסק דין חלוט; בצו כאמור בסעיף זה רשאי בית המשפט לקצר את תקופת המאסר שעל הנידון לשאת בישראל, ולהעמידה על תקופת המאסר המרבית שנקבעה בדיני העונשין של ישראל לעבירה שבשלה הוטל העונש, ובלבד שניתן לעשות כן לפי הסכם שבין מדינת ישראל לבין המדינה שבה הוטל העונש.

(ב) הוטל במדינה המבקשת על נידון כאמור בסעיף קטן (א) קנס או שהוא חויב בפיצוי לאדם אחר, נוסף על עונש המאסר, והודיעה המדינה המבקשת שהנידון טרם שילם את הקנס או את הפיצוי, או חלק מהם, יצווה בית משפט בישראל, לבקשת היועץ המשפטי לממשלה או בא כוחו, לחייבו בתשלום הקנס או הפיצוי, או חלקם, שטרם שולמו על ידי המדינה המבקשת, כאילו הוטלו בישראל, והדין החל בישראל על אי תשלום קנס או פיצוי ועל גבייתם של אלה יחול לפי העניין; לעניין סעיף זה, "פיצוי לאדם אחר" - פיצוי לאדם שניזוק מעבירת ההסגרה שבשלה הורשע הנידון במדינה המבקשת."

2. השאלות שעלו לפנינו בעניינו של סעיף 10(ב) לחוק קשורות לאכיפת החיוב להשיב לקורבנות העבירה כספים שנגזלו מהם (להלן: החיוב בפיצויים) אשר הוטל על המשיבים בפסקי דין חלוטים של בית משפט פדראלי בארה"ב (United States District Court for the Southern District of New York) שאכיפתם נתבקשה על ידי היועץ המשפטי לממשלה (להלן: היועמ"ש) בהליך קמא (להלן: פסקי הדין הזרים). המשיבים הורשעו בגדרי אותם פסקי דין בגין ביצוע מעשי מרמה שונים אשר הפרו חוק פלילי פדראלי של ארצות הברית בעודם מהווים עבירה בת-עונשין גם בישראל. מעשים כאמור זכו לשם "עוקץ ניגרי": מבצע הונאה שבמסגרתו שיגרו המשיבים ושותפיהם הודעות דוא"ל בדבר זכייה בפרסי הגרלה לרבות אנשים - על-פי רוב, קשישים - שכנעו 91 מהם לשלם להם "דמי ניהול" ו"עמלות לכיסוי הוצאות" ונעלמו יחד עם הכסף שנאסף, שסכומו הכולל עלה על 8,000,000 דולר ארה"ב. בהתאם להסכם ההסגרה בין ארה"ב לישראל, כל המשיבים, למעט אחת (המשיבה 3), ריצו את עונשי המאסר שהשית עליהם בית המשפט האמריקני בכלא ישראלי. בתום ריצוי העונשים כאמור, ביקש היועמ"ש להושיט סיוע לארצות הברית במסגרת יחסי הגומלין שלה עם ישראל בענייני אכיפת החוק. כחלק מאותו סיוע, ביקש היועמ"ש מבית המשפט המחוזי ירושלים, ביושבו בתיק צ"א 30706-10-17 (השופט ר' וינוגרד), ליתן צו בדבר אכיפת החיוב בפיצויים (להלן: צו האכיפה). בית משפט קמא נתן את צו האכיפה המבוקש ביחס לשלושה משיבים מתוך חמישה - זאת מהנימוק שהמשיבים 3 ו-4 (להלן: מישלואיאן), שמצאם פטורים מהצו, אינם בגדר אדם ש"נמצא בישראל" כמשמעו בסעיף 10(א) לחוק העונשין, אשר רק לגביו ניתן לתת צו אכיפה במסגרת סעיף 10(ב) לחוק. בית המשפט גם הקטין את חיובם הכספי של המשיבים 1, 2

ו-5 (להלן: אבי, ירון ויוליה), שנגדם ניתן הצו, באופן שאיש מהם לא יידרש לשלם לכל אחד מקורבנותיו יותר מ-258,000 ש"ח - סכום הפיצוי המרבי בו ניתן לחייב נאשם בישראל בגדרו של סעיף 77(א) לחוק העונשין. הקטנה זו הורידה את החיוב בפיצויים שבית המשפט האמריקני הטיל על אבי ועל ירון מ-8,200,000 דולר ארה"ב ל-10,500,000 ש"ח. במקרה של יוליה, החיוב המקורי בפיצויים שהורד ל-10,500,000 ש"ח היה 8,165,947 דולר ארה"ב.

3. קביעות אלה של בית משפט קמא עוררו שלוש שאלות כדלקמן:

א. האם נאשמת דוגמת מישל, שחזרה לישראל לאחר שריצתה בארצות הברית את עונש המאסר שהטיל עליה בית המשפט דשם, היא אדם "שנמצא בישראל" שלגביו ניתן היה לתת את צו האכיפה?

ב. האם נאשם דוגמת איאן, שעזב את ישראל לאחר שריצה בה את עונש המאסר שהטיל עליו בית המשפט האמריקני, הוא אדם "שנמצא בישראל" שלגביו ניתן היה לתת את צו האכיפה?

ג. האם רשאי היה בית המשפט המחוזי, בבואו ליתן את צו האכיפה, להגביל את סכום הפיצויים לתקרה הקבועה בסעיף 77(א) לחוק העונשין?

4. סבורני, כי לפי סעיף 10(ב) לחוק, סמכותו של בית משפט ישראלי להורות על אכיפתו של קנס או חיוב לפצות את קורבן העבירה נגדרת אחר צו בדבר ביצוע עונש המאסר או חלק ממנו בישראל, אשר מוצא בגדרו של סעיף 10(א) לחוק. לפיכך, עלינו להשיב לשאלה הראשונה בשלילה: סעיף 10(ב) לחוק העונשין איננו מסמך בית משפט ישראלי לתת צו אכיפה ביחס לנאשמת דוגמת מישל, אשר לא ריצתה את מאסרה בישראל. המענה לשאלה השנייה הינו חיובי: בית משפט ישראלי מוסמך לתת צו אכיפה ביחס לנאשם דוגמת איאן, שבשונה ממישל ריצה את עונש המאסר שלו בישראל ולא בארצות הברית. באשר לשאלה השלישית, דעתי היא כי עלינו להשיב עליה בלאו מוחלט: בית משפט ישראלי מצווה לאכוף את החיוב בפיצויים מושא פסק דין זר כמות שהוא ואין לו סמכות להקטין. הסמכות שנתונה בידו מכוח האמור בסעיף 10(ב) לחוק העונשין היא סמכות אכיפה, להבדיל מסמכות לקבוע או להגביל את שיעור הפיצויים המגיעים לקורבן העבירה. לסעיף 77(א) לחוק העונשין אין אפוא תחולה במקרה דנן.

5. תשובות אלה וטעמיהן תפורטנה בהמשך דבריי. לפני-כן, אסכם בתמצית את פסק הדין קמא.

פסק דינו של בית משפט קמא

עניינה של מישל

6. בית משפט קמא סירב לתת את צו האכיפה המבוקש נגד מישל מכיוון שהיא ריצתה את מלוא תקופת המאסר שהוטל עליה בארה"ב. החלטה זו נסמכה על האמור בסעיף 10(ב) לחוק אשר מסמך בית משפט ישראלי ליתן צו אכיפה דוגמת זה שנתבקש רק ביחס ל"נידון כאמור בסעיף קטן (א)", דהיינו: רק ביחס למי "שנידון בחוץ לארץ בפסק דין חלוט, עלעבירה שחלים לגביה דינה העונשין של ישראל ולאנשאים שמתאמה העונשין שלה" (ההדגשה שלי -

א.ש.).

7. בקבעו כך, ביכר בית משפט קמא את פרשנות החוק לפי מילותיו הכתובות על פני הפרשנות התכליתית שלטובתה טען היועמ"ש, ואליה עוד אדרש בהמשך.

עניינו של איאן

8. בית משפט קמא סירב לתת את צו האכיפה המבוקש גם נגד איאן- זאת, מאחר שהלה עזב את הארץ ועל כן איננו "נמצא בישראל" לעניינו של סעיף 10(א) לחוק. מאחר שסעיף 10(ב) לחוק מסמך בית משפט ישראלי ליתן צו אכיפה דוגמת זה שנתבקש רק ביחס ל"נידון כאמור בסעיף קטן (א)", קבע בית המשפט כי אין בידו ליתן את הצו והשיב את פניו של היועמ"ש ריקם בכל הקשור לאיאן.

9. קביעתו זו של בית משפט קמא, אף היא העדיפה, לשיטתו, את מילות החוק על פני התכלית הרחבה שלזכותה טען היועמ"ש.

שיעור הפיצוי ותחולתו של סעיף 77 לחוק העונשין

10. בית משפט קמא קבע כי החיוב בפיצויים שכאמור הוטל על המשיבים בגדרו של פסק הדין הפלילי של בית המשפט האמריקני הינו בעל אופי עונשי. קביעה זו נסמכה, בין היתר, על הספרות המשפטית האמריקנית שבית המשפט סקר בפסק דינו. בהסתמכו על סיווג זה של החיוב, בית המשפט דחה את טענת המשיבים כי מדובר בחיוב אזרחי הנמצא מחוץ למסגרתו של סעיף 10(ב) לחוק. בד-בבד, דחה בית המשפט את טענתה של יוליה, שביקשה להחיל על החיוב את דיני ההתיישנות אשר חלים בעניינים אזרחיים ואת הוראותיו של חוק אכיפת פסקי חוץ, התשי"ח-1958 (להלן: חוק אכיפת פסקי חוץ).

11. כמו כן קבע בית משפט קמא כי סמכותו ליתן את צו האכיפה המבוקש כוללת בחובה את הסמכות להורות, לפי שיקול דעתו, כי החיוב בפיצויים שמוטל על המשיבים יוגבל לתקרה של ₪ 258,000 לכל נפגע העבירה, אשר נקבעה בסעיף 77(א) לחוק העונשין. בית המשפט ביסס קביעה זו על מספר טעמים. ראשית, סעיף 10(ב) לחוק מסמך בית משפט ישראלי לחייב את מי שנגדו ניתן פסק דין פלילי חלוט בחוץ לארץ לשאת בתשלומים בהם חויב באותו פסק הדין "כאילו הוטל בישראל". לדעת בית משפט קמא, מילות ההתאמה "כאילו הוטל בישראל" מחברות את צו האכיפה להוראות של סעיף 77 לחוק העונשין בעניין הטלת החובה לפצות את נפגעי העבירה בישראל. שנית, האפשרות להגביל את צו האכיפה לפיצוי המרבי שניתן לפסוק לזכותו של נפגע העבירה בישראל יוצרת הרמוניה עם ההסדר הקבוע בסעיף 10(א) לחוק אשר מאפשר לבית המשפט לקצר את המאסר שהמורשע בחוץ לארץ ירצה בישראל. שלישית, הכרה בקיומו של שיקול דעת כאמור תשמור על היחס ההיררכי בין עונש המאסר לבין העונשים הכספיים אשר נגררים אחריו: משקבע המחוקק כי אכיפתו של עונש מאסר שהוטל בחוץ לארץ נתונה לשיקול דעתו של בית המשפט בישראל - כפי שעולה מהמילה "רשאי" שבסעיף 10(א) לחוק - מן הדין לפרש את האמור בסעיף 10(ב) בעניין אכיפתם של קנסות וחובות פיצויים ככפוף להפחתה אפשרית של הסכומים במסגרת שיקול דעתו של אותו בית משפט. רביעית, מן הראוי לפרש את ההסדר שבו עסקין באופן שיטיב עם הנאשם, בהתאם לאמור בסעיף 34כא לחוק העונשין. לצד קביעות

אלו, בית משפט קמא החליט כי אין לפרש את סעיף 77 לחוק העונשין ככובל את ידי השופט בבואו ליתן צו אכיפה לפי סעיף 10(ב) לחוק. בהקשר זה, בית המשפט הבהיר כי הוא נמנע מפרשנות כאמור משיקולי מדיניות: לדעתו, הצבתה של תקרה קשיחה לפיצויים עלולה לסכל הסכמי הסגרה עם מדינות זרות שתחשושנה כי העונשים שבתי המשפט שלהן יטילו על נאשמים לא יאכפו בישראל.

12. לבסוף, קבע בית משפט קמא כי נסיבות המקרה דנן מצדיקות את הגבלתו של צו האכיפה לתקרת הפיצויים של 258,000 ש"ח בגין פגיעה בכל קורבן העבירה, כאמור בסעיף 77(א) לחוק העונשין. בית המשפט קבע הגבלה זו ביחס ל-24 קורבנות מהם הוציאו המשיבים במרמה סכום כולל של כ-6,800,000 דולר ארה"ב. בהקשר זה, בית המשפט הביע חשש כי מתן צו אכיפה לחיוב בפיצויים ששיעורו עולה במאות אחוזים על תקרת הפיצויים הישראלית יפגע בתקנת הציבור. בנוגע ליתר הקורבנות, שנזקיהם אינם עוברים את התקרה הקבועה בסעיף 77 לחוק, קבע בית המשפט כי אין מקום להתערב בסכום הפיצוי שנפסק לטובתם בפסק הדין האמריקני. הסכום הכולל של הפיצויים לגביו נתן בית המשפט את צו האכיפה הועמד אפוא על 10,500,000 ש"ח (6,192,000 ש"ח בגין פגיעה ב-24 נפגעי העבירה בתוספת הערך השקלי של 1,180,000 דולר ארה"ב, אשר נגזלו מיתר הקורבנות). צו האכיפה שניתן חייב את אבי, ירון ויוליה, ביחד ולחוד, לשלם סכום כאמור כפיצוי לקורבנות. לצד זאת, אישר בית המשפט את פריסת התשלומים שפסק הדין האמריקני קבע ביחס ליוליה.

טענות הצדדים בערעור

13. היועמ"ש טען לפנינו כי בית משפט קמא שגה בכל אחת משלוש קביעותיו. לטענת היועמ"ש, פרשנותו התכליתית של סעיף 10(ב) לחוק העונשין והעיקרון "אסור שהחוטא יצא נשכר" תומכים בהרחבת הערוצים לאכיפתם של פסקי דין פלייליים חלוטים אשר ניתנו בחוץ לארץ והטילו קנסות או חיובים כספיים אחרים על נאשמים שאחר-כך הגיעו לישראל. כמו כן טען היועמ"ש, כי פרשנות כאמור תהא עדיפה על פרשנות אחרת מאחר שאימוצה יקדם את מילוי ההתחייבויות שישראל נטלה על עצמה כלפי ארצות הברית בסעיף 4(3)(ד) לפרוטוקול המתקן את אמנת ההסגרה שנחתמה בין שתי המדינות ביום 10.12.1962, אשר נחתם ביום 6.7.2005 (להלן, בהתאמה: אמנת ההסגרה ו- הפרוטוקול המתקן). טעמים אלו, לדעת היועמ"ש, תומכים בהחלתו של סעיף 10(ב) לחוק העונשין הן על עניינה של מישל והן על עניינו של איאן, שזיקתם לישראל כמקום התושבות, במקרה של מישל, וכמקום בו בוצע עונש המאסר שאחריו נגרר החיוב בפיצויים לזכותם של נפגעי העבירה, במקרה של איאן, מקיימת את התנאי של הימצאות בישראל, אשר נקבע בסעיף 10(א) לחוק כבסיס למתן צווי אכיפה.

14. בעניינו של סעיף 77(א) לחוק העונשין, טען היועמ"ש כי תקרת הפיצויים הקבועה בו אינה מתחברת לסעיף 10(ב) לחוק. היועמ"ש הוסיף והבהיר בהקשר זה, כי סעיף 10(ב), במובחן מסעיף 77(א) לחוק, איננו קובע כללים מהותיים בדבר חיובו של נאשם שהורשע בעבירה לפצות את קורבנותיו, אלא רק מעניק הסמכה לבית משפט ישראלי להורות על אכיפתו של פסק דין זר, אשר מטיל על המורשע חיוב כאמור, כמות שהוא, ללא שינויים או תוספות. לדעת היועמ"ש, המלים "כאילו הוטלו בישראל", אשר מופיעות בסעיף 10(ב), אינן באות לאמץ את הדין המהותי הישראלי בעניין פסיקת פיצויים לנפגעי עבירה. עניין של מלים אלה היא פרוצדורה ולא מהות: הן באות לשוות לחיובים לגביהם ניתן צו אכיפה מעמד של פסק דין ישראלי שניתן לאכוף בהליכי ההוצאה לפועל.

15. מנגד, המשיבים סומכים את ידיהם על פסק הדין קמא ועל טעמיו ומבקשים מאתנו כי נדחה את הערעור על

כל חלקיו. המשיבים מוסיפים וטוענים כי כל עמימות לגבי משמעותם של סעיפים 10(א), 10(ב) ו-77(א) לחוק העונשין צריך שתוכרע לטובתם על בסיס הכלל הפרשני הקבוע בסעיף 34 לחוק. לדבריהם, כלל זה מעמיד לזכותם את חזקת החירות המחייבת מתן פרשנות מצמצמת להוראות הדין שעניין עבירות ועונשים.

16. היועמ"ש לא חזר בעיקרי טיעונו ובדין בעל פה על השגותיו בנוגע לפריסת התשלומים שאושרה ליוליה על בסיסו של פסק הדין האמריקני; וטוב שכך. טענתו העקרונית של היועמ"ש נגד הפעלתו של סעיף 77(א) לחוק העונשין במתן צווי אכיפה מכוח סעיף 10(ב) לחוק מצדדת באכיפת פסקי דין זרים כמות שהם, ללא שינויים או תוספות. טענה זו אינה יכולה לדור בכפיפה אחת עם הבקשה ליתן צו אכיפה שמשנה את אחת מקביעותיו של פסק הדין הזר. בנסיבות אלו, טוב נעשה אם נדחה על הסף את השגות היועמ"ש נגד פריסת התשלומים שאושרה ליוליה. במאמר מוסגר, אוסיף כי אילו נדרשתי לדון בהשגות אלו לגופן, הייתי דוחה אותן.

דין והכרעה

17. כפי שכבר ציינתי, הנני סבור כי עלינו לקבל את ערעורו של היועמ"ש ביחס לאינן וכן בנוגע לשיעור הפיצוי ותחולתו של סעיף 77(א) לחוק, וכי מן הדין לדחות את הערעור בעניינה של מישל. בטרם אפרט את טעמי לכך, אעמוד בקצרה על ההיסטוריה החקיקתית של סעיף 10(ב) לחוק ועל מטרותיו. עובדות רקע אלו נחוצות להבנת הסעיף והאופן שבו ראוי להפעילו ביחס לכל אחד מהמשיבים.

סעיף 10(ב) לחוק העונשין: תולדותיו ומטרותיו

18. סעיף 10(ב) לחוק העונשין בא לעולם במסגרת התיקון שנעשה בשנת 2001. תיקון זה שינה את סעיף 10(א) לחוק באופן שסמכותו של בית המשפט לקצר את תקופת המאסר מושא פסק הדין הזר כדי שזו לא תעלה על העונש המירבי הישראלי תהא סמכות שברשות, ולא עוד סמכות שבחובה. כמו כן הוסיף התיקון את סעיף 10(ב) לחוק, אשר הסמיך את בתי משפט בישראל ליתן צווים בדבר אכיפה של קנסות ושל חיובים לפצות את נפגע העבירה שבית משפט זר הטיל על הנאשם לצד עונש המאסר. כפי שעולה מדברי ההסבר להצעת החוק (ה"ח 2940 מיום 15.11.2000, בעמ' 165), שינויים אלה נדרשו בשל הקשיים בהם נתקלה מדינת ישראל בבואה ליישם את הפררוגטיבה להסגיר אזרח ישראלי למדינה זרה בכפוף לכך שיוחזר לישראל לנשיאת עונשו, כמצווה בסעיף 1א(א)(2) לחוק ההסגרה, התשי"ד-1954 (להלן: חוק ההסגרה). מקורם של קשיים אלה היה חששן של מדינות זרות שבתי המשפט בישראל ישנו לקולא את גזרי הדין אשר ניתנו כדת וכדין על אדמותיהן. חשש זה הניע כמה מדינות שלא לשתף פעולה עם ישראל בענייני הסגרה ובאכיפת הדין הפלילי.

19. עובדת רקע נוספת הרלבנטית לענייננו, אליה התייחסו הצדדים באריכות בטיעוניהם, היא אמנת ההסגרה אשר נחתמה בין ישראל לארה"ב ביום 10.12.1962, ובפרט הפרוטוקול המתקן את האמנה שנחתם ביום 6.7.2005. פרוטוקול זה החליף את סעיף 4 לאמנה, שעניינו הסגרת אזרחים ממדינה למדינה, בסעיף 4(3)(ד) אשר קובע כדלקמן:

"אם האדם המוסגר בעקבות הבטחה כאמור מקבל עונש מאסר ומצווה עליו גם לשלם קנס או פיצוי לקרבנות, הצד המבקש יודיע לצד המתבקש על הצו האמור ובמקרים האמורים ינקוט הצד המתבקש צעדים לגבות קנס או פיצוי

כאמור במידת האפשר."

20. תיקון זה נעשה מספר שנים לאחר חקיקתו של סעיף 10(ב) לחוק העונשין. יחד עם זאת, בין סעיף 4(3)(ד) לאמנת ההסגרה לבין סעיף 10(ב) לחוק העונשין קיים דמיון לשוני ומהותי שממנו לא ניתן להתעלם. דמיון זה מלמד על מטרה משותפת: לאפשר למדינת ישראל לגבות פיצויים וקנסות פליליים, אשר הוטלו מחוץ לישראל לצדו של עונש מאסר, על מנת לכבד ולאכוף את הסכמי ההסגרה עליהם מדינת ישראל חתומה. מטרה זו מנחה את הרשויות הנוגעות בדבר גם בענייננו: ההליך דן החל בפניה של ממשלת ארה"ב לישראל בהתאם לסעיף 4(3)(ד) לאמנה והיועמ"ש הגיש את הבקשה מושא הערעור במסגרתו של סעיף 10(ב) לחוק.

עניינה של מישל

21. בעניינה של מישל מסקנתי היא כמסקנתו של בית משפט קמא. אני מגיע למסקנה זו על בסיס לשון החוק והרציונל הברור שמאחוריו. סעיף 10(ב) לחוק העונשין מסמיכנו ליתן את צו האכיפה שהתבקש על ידי היועמ"ש רק "על נידון כאמור בסעיף קטן (א)" שפסק דין פלילי זר חייבו בקנסאו בפיצוילאדםאחר"נוסףעלעונשהמאסר". המעמד של "נדון כאמור בסעיף קטן (א)" דבק ב"אדם שנידון בחוץ לארץ בפסק דין חלוט ... ולא נשא שם את העונש כולו". מישל נשאה את עונש המאסר שלה במלואו במדינה בה היא נדונה לעונש זה בפסק דין חלוט. אשר על כן, מישל איננה בגדר "נדון כאמור בסעיף קטן (א)" ועל כן לא ניתן ליתן נגדה את צו האכיפה המבוקש מכוח סעיף 10(ב).

22. במלים אחרות, המחוקק קבע בסעיף 10(ב) לחוק כי בית משפט מחוזי מוסמך להוציא מלפניו צו אכיפה בעניינו של קנס פלילי או בעניין פיצויים אשר נפסקו לזכותו של נפגע העבירה על ידי בית משפט במדינה אחרת, אך זאת בהתקיים תנאי: צו כאמור יכול שיינתן רק נגד אדם שלחובתו יתרת מאסר כלשהי אשר הוטלה יחד עם החיוב בקנס או בפיצויים וטרם רוצתה. צו כזה נועד להיות חלק מאכיפתו הכוללת של פסק הדין הפלילי, אשר ניתן במדינה זרה, בישראל.

23. היועמ"ש ביקש מאתנו כי ניתן לסעיף 10(ב) לחוק "פרשנות תכליתית" שתחסום את אפיקי ההימלטות מאימת הדין לנאשמים דוגמת מישל, אשר הורשעה בפלילים וריצתה את מאסרה במדינה בה הורשעה, אך זאת מבלי לשלם את הקנסות והפיצויים שהוטלו עליה על ידי בית משפט במדינה אחרת בעקבות אותה הרשעה. לשיטת היועמ"ש, תכליתו של הסעיף היא גבייה אפקטיבית של קנסות ופיצויים שלא שולמו; ומאחר שכך, עלינו לפרשו כאילו התנאי של יתרת המאסר איננו קיים – זאת, כדי שניתן יהיה ליתן צווי אכיפה עצמאיים בעניין קנסות ופיצויים ולהבטיח את גבייתם בישראל גם מידי חייבים שאינם נאסרים מכוחו של סעיף 10(א) לחוק.

24. לבקשה זו לא נוכל להיענות בחיוב. הלכה היא עמנו כי יש ליתן משקל נכבד למשמעות הרגילה והטבעית שיש למילים המופיעות בדבר החקיקה (ראו למשל: רע"פ 1094/15 יחיאלוב נ' מדינת ישראל, פסקה 33 לפסק דינו של השופט ח' מלצר (23.8.2017)). כדבריו של השופט מ' זילברג, "אין מחוקק מבלעדי המחוקק, ולו בלבד נתכנו עלילות החקיקה" (ע"פ 53/54 אש"ד, מרכז זמני לתחבורה נ' היועץ המשפטי לממשלת ישראל, פ"ד ח' 819, 785 (1954)). זאת ועוד: אין לתת לחוק משמעות שלשוננו אינה יכולה לשאת ואין להוסיף עליה אלא בנסיבות חריגות ומיוחדות – דברים המקבלים משנה תוקף בדין הפלילי (ראו למשל: רע"פ 1553/15 ח'לילדיב עיסא נ' הועדה המקומית לתכנון ובניה "השומרון", פסקה 18 לפסק דינו של השופט ס' ג'ובראן (31.10.2017) (להלן: עניין עיסא); ע"פ עמוד 7

3027/90 חברת מודיעים בינוי ופיתוח בע"מ נ' מדינת ישראל, פ"ד מה(4) 397, 364 (1991) (להלן: עניין מודיעים); וכן אהרן ברק פרשנות במשפט כרך שני - פרשנות החקיקה 80 (1993) (להלן: ברק)).

25. כללים יסודיים אלה מהווים חלק מגישת הפרשנות התכליתית; ואסביר. ברי הוא, כי לכל חוק יש מטרה (או כמה מטרות) שהמחוקק מבקש להשיג. ברי הוא גם, כי המחוקק איננו מבקש להשיג מטרה כאמור בכל מחיר: עלותם החברתית של האמצעים הנדרשים להגשמת המטרה - כפי שהמחוקק מעריכה - אינה אמורה להיות גדולה יותר מהתועלת הכוללת שצומחת לחברה מהגשמתה של אותה מטרה. רציונליות בסיסית זו מניעה את מחוקקנו לקבוע, בכל חוק וחוק, את האמצעים שנראים לו מתאימים וראויים להגשמת המטרה שהציב לנגד עיניו. מהבחינה החברתית-ערכית, תכלית זו של התאמת האמצעים למטרה איננה נחותה מהמטרה גופה. מסיבה פשוטה זו, פרשנות תכליתית מחייבת אותנו להיצמד לנוסחה של עלות-תועלת שבחר המחוקק בבואו להתאים את האמצעים למטרה; שאם לא כן, נמצא את עצמנו עושים את הטוב שבעינינו במקום להגשים את תכליתו האמתית של החוק. אשר על כן, שומה עלינו לתת בכורה למילות החוק; וכאשר מילים אלו אינן ברורות דיין, חובה עלינו לנסות ולקדם את מטרת החוק כפי שהמחוקק היה רוצה לקדמה תוך התאמת האמצעים למטרה (ראו והשוו: בועז סנג'רו "פרשנות מרחיבה בפליימס!" עלי משפט ג(1) 165, 168 (2003) (להלן: סנג'רו)).

26. חובה פרשנית זו חלה ביתר שאת מקום שמדובר במעשה חקיקה דוגמת זה שלפנינו, שעניינו הסדרת יחסים בינלאומיים באכיפת הדין הפלילי אשר על פי רוב נעשית בדרך של "תן וקח". לעניין פרשנותו של מעשה חקיקה שהינו פועל יוצא של פשרה, יפים הדברים שנאמרו על ידי השופט ריצ'רד פוזנר:

Purposive interpretation must not be confused with the interpretive approach championed by the Supreme Court in the 1960s—finding implicit in statutes rights (for example, to seek damages for a violation of a statute that does not specify damages as a remedy) that would make the statute more likely to achieve its aim. That now-abandoned approach overlooked the fact that statutes are very often the product of compromise. *It can't be assumed that in passing a statute that creates a remedy for a perceived wrong, Congress wants the courts to amend the statute (in the guise of interpretation) by adding remedies that will increase the statute's severity, thus overriding limitations on that severity that may have been the price for getting the statute enacted.* Suesz v. Med-1 Solutions, 734 F.3d 684, 691-692 (7th Cir. 2013) (ההדגשה הוספה - א.ש.).

27. לצד לשונו הברורה של החוק שבו עסקינן, לנקודה אחרונה זו יש חשיבות מכרעת בענייננו. ברי הוא, כי בחוקקו סעיף 10(ב) לחוק העונשין המחוקק לא ביקש ליצור מנגנון עצמאי לגבייתם של קנסות ושל פיצויים לנפגעי עבירה אשר נפסקו לחובתם של נאשמים שהורשעו בדינם על ידי בתי המשפט בחוץ לארץ. תחת זאת, בחר המחוקק לספח את גביית הקנסות והפיצויים למנגנון הקיים של אכיפת עונשי המאסר אשר הוטלו על אזרחי ישראל ועל תושביה במדינות אחרות. ברי הוא גם, כי אכיפה-אגב-מאסר אשר נבחרה על ידי המחוקק עולה לחברה פחות מאשר אכיפה עצמאית. בנסיבות אלו, כמו במקרים רבים אחרים, שומה עלינו לקיים את דבר המחוקק ככתבו וכלשונו.

28. היועמ"ש העלה לפנינו טענה נוספת המבקשת למקם קנסות וחייבי פיצויים בגדרו של "עונש" הנאכף לפי סעיף 10(א) לחוק העונשין, ללא כל תלות בסעיף 10(ב). טענה זו הופכת את מילותיו של סעיף 10(ב) לחוק - 93

במספר - למיותרות בתכלית, ועל כן סבורני שעלינו לדחותה מטעם זה בלבד (ראו: ע"פ 4802/18 פלוני' מדינת ישראל (29.1.2019), פסקה 27 לפסק דיני והאסמכתאות הנזכרות שם). אם המילה "עונש" שבסעיף 10(א) לחוק אכן נועדה לכלול בתוכה חיובים בקנסות ופיצויים לזכותם של נפגעי עבירה, מדוע חוקק המחוקק הסדר נפרד ושלם בעבור שני סוגי "עונש" אלו בסעיף 10(ב)? לשאלה זו אין תשובה שמניחה את הדעת ועל כן ברי הוא כי המילה "עונש" שבסעיף 10(א) לחוק איננה מתייחסת לקנסות ולפיצויים לנפגעי עבירה שעניינם מוסדר בסעיף 10(ב). יתרה מכך: הטענה כי "עונש" הנזכר בסעיף 10(א) מכיל בתוכו קנסות ופיצויים לזכות נפגעי עבירה ממילא לא יכלה לעזור ליועמ"ש - זאת מאחר שאין שום אפשרות להתעלם מקביעתו של סעיף 10(ב) בדבר היותם של "עונשים" אלה עונשים נספחים לצרכי אכיפתם בישראל. סעיף 10(ב) לחוק קובע כי קנסות ופיצויים כאמור ניתן לאכוף בישראל רק במסגרת אכיפתו של עונש אחר, כשהכוונה בראש ובראשונה למאסר מאחורי סורג וברית, ולא באופן עצמאי. במקרה של מישל, שכאמור סיימה לרצות את מאסרה בארה"ב, עונש אחר כזה איננו קיים, ועל כן חיובה בפיצויים לטובת נפגעי העבירה הינו כעת עונש עצמאי ואינו בגדר עונש נספח.

29. היועמ"ש טען לפנינו כי אם לא נפרש את סעיף 10(ב) לחוק כמבוקשו, נפגעי העבירות שביצעה מישל לא יבואו על תיקונם - זאת, מאחר שמדובר באנשים מבוגרים תושבי ארה"ב, אשר אין ביכולתם לאכוף בישראל את פסק הדין האמריקני, שכאמור זיכה אותם בפיצויים, אכיפה אזרחית במסגרתו של חוק אכיפת פסקי חוץ; מה גם שחוק זה מעמיד מולם, לצד האפשרות לאכוף "פסקדין לתשלום פיצויים ואונזקים לצד שנפגע, אף כשלאניתן בעניין אזרחי" (כאמור בסעיף 1 לחוק אכיפת פסקי חוץ), מחסום של התיישנות (ראו סעיף 5 לחוק אכיפת פסקי חוץ).

30. מבלי להקל ראש בקושי עליו הצביע היועמ"ש, ככל שטענתו זו מבקשת מאתנו לפסוק בניגוד ללשון החוק ולכוונת המחוקק, דינה להידחות על הסף. למרות התוצאה הקשה הנשקפת לנפגעי העבירה, לא ניקח את החוק לידינו כחומר ביד היוצר ונעשה משפט רע (ראו בג"ץ 681/12 גרינשפון' היועץ המשפטי לממשלה (19.09.2012), פסקה 1 לפסק דינה של השופטת א' חיות (כתוארה אז), והאסמכתאות הנזכרות שם). למעלה מן הנדרש אציין כי אינני משוכנע שתוצאה קשה זו היא ודאית. נפגעי העבירה יכולים עדיין לבקש להיבנות מהחריג לכלל ההתיישנות (ראו סעיף 5 סיפא לחוק אכיפת פסקי חוץ; וכן סיליהוסרשטיין פסברג פסקים זרים במשפט הישראלי - הדין והגיונו 18 (1996) (להלן: פסברג)); וייתכן שהם יוכלו להיפרע, באופן מלא או חלקי, מהמשיבים האחרים, ככל שיימצאו ביניהם אנשים סולבנטיים. בהתקיים התרחיש האחרון, דומני שהנפגעים לא יתקשו למצוא עורך דין בישראל אשר יסכים לייצגם תמורת שכר טרחה המותנה בהצלחת הגבייה. כך או כך, ידנו קצרה מלהושיע.

31. מטעמים אלה, אציע לחבריי לדחות את ערעורו של היועמ"ש בעניינה של מישל.

עניינו של איאן

32. בית המשפט האמריקני גזר על איאן 51 חודשי מאסר בפועל וחייבו בפיצוי לנפגעי העבירות בסך של 400,000 דולר ארה"ב. לאחר שריצה חלק מעונש המאסר שלו בארה"ב, חזר איאן לישראל לריצוי יתרת מאסרו. לאחר שחרורו מן הכלא, עזב איאן את ישראל ולא נכח בישראל בעת שהוגשה הבקשה בעניינו לפי סעיף 10(ב) לחוק העונשין. מטעם זה, טען איאן כי הוא לא בגדר אדם ש"נמצא בישראל", כמשמעו בסעיף 10(א) רישא לחוק העונשין, אשר אליו מתייחס סעיף 10(ב) לחוק כמי שניתן לתת נגדו צו בדבר אכיפת החיוב לשלם קנס או לפצות את נפגעי העבירה. בית משפט קמא קיבל טענה זו בקבעו כי אדם ש"נמצא בישראל" הוא אדם שנמצא בישראל בעת הפעלתו

של סעיף 10(ב) לחוק ודחה את בקשת היועמ"ש ביחס לאיאן.

33. סבורני, כי בית משפט קמא נקלע לכלל טעות. הימצאות המורשע בישראל היא דרישה אשר חלה בהפעלתו של סעיף 10(א) לחוק לשם מאסרו של אותו מורשע בהתאם לפסק הדין שניתן נגדו במדינה אחרת. היא איננה מהווה תנאי מוקדם למתן צווי אכיפה בגדרו של סעיף 10(ב) לחוק. הסעיף האחרון מסמך את בית המשפט לתת צו אכיפה נגד כל "נידון כאמור בסעיף קטן (א)", דהיינו: נגד כל אדם שעונש המאסר שלו לפי פסק דין זר נאכף בהתאם להוראות סעיף 10(א) לחוק, בהיותו נמצא בישראל – בדיוק כפי שנעשה ביחס לאיאן. הימצאותו של איאן מחוץ לגבולות ישראל במועד הגשת הבקשה למתן צו אכיפה לפי סעיף 10(ב) לחוק אינה מעלה ואינה מורידה, כל אימת שהבקשה הומצאה לידי כדת וכדין. במלים אחרות: הפעלת סעיף 10(א) לשם ביצוע מאסרו של איאן בהיותו נמצא בישראל הפכה את החיוב לפצות את נפגעי העבירות, אשר הוטל עליו על ידי אותו בית משפט אמריקני שדן אותו למאסר, לבר-אכיפה בישראל.

34. איאן מוסיף לטעון שדרישת ההימצאות בישראל חלה פעמיים: פעם, במסגרת ההליך לפי סעיף 10(א) לחוק; ופעם נוספת, בגדרה של בקשת היועמ"ש למתן צו אכיפה לפי סעיף 10(ב) – זאת, מכוח העיקרון שמחייבנו לפרש את הוראות הדין הפלילי לטובת הנאשם.

35. טענה זו תלויה על בלימה. סעיף 34 כא לחוק העונשין, שמאגד בתוכו את העיקרון אליו הופנינו על ידי איאן (להלן: עיקרון הפירוש המקל), קובע כך:

"ניתן לפרש סבירות אחידה לפיתכלית,

יוכרעה עניין לפיה הפירוש המקל ביותר עממי שאמור לשאת באחריות פלילית לפיאותודין." (ההדגשה הוספה – א.ש.).

36. עיקרון הפירוש המקל, כהגדרתו, נועד לחול על הוראות הדין הפלילי אשר קובעות עבירות ועונשים (ראו סנג'רו, בעמ' 170-171). אין אנו נוהגים להחילו במלוא עוצמתו על כללים שעניינם פרוצדורה ואכיפת החוק, דוגמת הוראות בדבר קבילות ראיות (ראו דנ"פ 4390/91 מדינת ישראל נ' חג' יחיא, פ"דמז(3) 661 (1993); ד"נ 23/85 מדינת ישראל נ' טובול, פ"ד מב(4) 309 (1988)) והפעלתו של מאסר על תנאי (ראו ע"פ 49/80 מסילתינ' מדינת ישראל, פ"דלד(3) 808 (1980); ע"פ 2352/19 דנילובנ' מדינת ישראל, פסקאות 14-16 (15.10.2019)). עיקרון הפירוש המקל נועד לאפשר לאנשים לכלכל את פועלם באופן שיוכלו להסתמך, באופן סביר, על הגבולות בין המותר לאסור אשר נקבעו בדיני העונשין (ראו ש"ז פלריסודות בדיני עונשין כרך א 6 (1984) (להלן: פלר)). כמו כן נועד העיקרון להעצים את העיקרון החשוב יותר – עיקרון החוקיות – על ידי הגבלת יכולתה של המדינה לפגוע בחירותו של הפרט בדרך של ניצול הוראות דין עמומות ומעורפלות כמעין מלכודת עונשין (ראו: פלר, בעמ' 18; סנג'רו, בעמ' 175-184; 561 U.S. 358 (2010) (Skilling v. United States)). כפועל יוצא מכך, עיקרון זה איננו מנחה את פרשנותו של הוראות החוק שעניינן אכיפת פסקי דין אשר ניתנו על ידי בתי המשפט במדינות אחרות. ודוק: סעיף 10(ב) לחוק העונשין איננו עוסק בנשיאתו של איאן "באחריות פלילית לפי אותו דין" שניתן לפירושים סבירים אחדים", כאמור בסעיף 34 כא לחוק. אחריותו הפלילית של איאן נקבעה זה מכבר על ידי בית המשפט האמריקני בהתאם להוראות העונשין של הדין הפדרלי. הוראות אלו אינן מהוות חלק מסעיף 10(ב) לחוק העונשין שלנו, שבגדרו אחריות זו נאכפת בישראל כמות שהיא ושאותו אנו באים לפרש.

37. במקרהו של איאן, לעיקרון הפירוש המקל ממילא אין כל חשיבות מאחר שהוא חל רק בבחירה בין שני פירושים סבירים של דבר חקיקה, ולא מעבר לכך (ראו למשל: ע"פ 8831/08 מדינת ישראל נ' אלשחרה, פסקה 20 (30.6.2010); ע"פ 1142/11 סדיר נ' מדינת ישראל, פסקה 21 (8.2.2012)). סבורני, כי הפירוש לפיו איאן הציע לנו ללכת במקרה דנן איננו סביר כלל ועיקר מאחר שהוא מבקש להכניס את דרישת ההימצאות בישראל אל תוך סעיף 10(ב) לחוק העונשין בניגוד לעמדת המחוקק. מחוקקנו בחר לכלול דרישה כאמור בסעיף 10(א) לחוק, ולא כללה בסעיף 10(ב) – ומכלל הן שומעים את הלאו (ראו למשל: בג"ץ 4675/03 פייזר פרמצבטיקה ישראל בע"מ נ' מנכ"ל משרד הבריאות, ד"ר בעז לב, עמ' 23 (12.05.2011); ברק, בעמ' 112-115). מה שמסביר הבדל זה בין שני סעיפי המשנה של סעיף 10 לחוק הוא היותם של קנסות ופיצויים, שבהם עוסק סעיף משנה (ב), אמצעי ענישה הנספחים לעונשים העיקריים ובראשם מאסר, שבהם עוסק סעיף משנה (א). הכלל בו בחר המחוקק בעניינם של עונשים כאמור קובע שהנספח הולך אחר העיקר. לפיכך, אם "אדם שנידון בחוץ לארץ בפסק דין חלוט על עבירה שחלים לגביה דיני העונשין של ישראל ולא נשא שם את העונש כולו" נמצא בישראל, ובית המשפט מחליט על מאסרו בהתאם להוראות האכיפה שבסעיף משנה (א), ניתן ליתן נגד אותו אדם צו אכיפה לפי סעיף משנה (ב) גם כשהלה איננו נמצא בישראל. במלים אחרות: מה שמפעיל את הוראותיו של סעיף משנה (ב) הוא הפעלתו של סעיף משנה (א) בזמן שהנידון בחוץ לארץ נמצא בישראל. בדרך זו, מאשר בית המשפט הישראלי את אכיפתם של מכלול העונשים שהושתו על הנידון בפסק הדין הזר וממצה עמו את הדין.

38. מטעמים אלה, אציע לחבריי כי נקבל את ערעורו של היועמ"ש בעניינו של איאן, נבטל את פסק הדין קמא בעניין זה, ונוציא מלפנינו צו המורה על אכיפת החיוב בפיצויים בסך של 400,000 דולר ארה"ב אשר הוטל על איאן בפסק הדין הזר.

שיעור הפיצוי ותחולתו של סעיף 77(א) לחוק העונשין

39. כפי שכבר צוין, פסק הדין הזר חייב את אבי, את ירון ואת יוליה לשלם לנפגעי עבירותיהם פיצויים בסך של 8,200,000 דולר ארה"ב (במקריהם של אבי ושל ירון) ו-8,165,947 דולר ארה"ב (במקרה של יוליה); איאן, כאמור, חויב בתשלום של 400,000 דולר ארה"ב. ואולם, בית משפט קמא הגביל את אכיפתם של חיובים אלה לתקרה של 258,000 ש"ח אשר נקבעה עבור כל נפגע אינדיווידואלי בסעיף 77(א) לחוק העונשין. בית המשפט נימק החלטה זו בשלושה טעמים. הטעם הראשון קשור למלים "כאילו הוטלו בישראל", שבאמצעותן מגדיר סעיף 10(ב) לחוק העונשין את תוצאת המשפטית של צו בדבר אכיפת החיוב בפיצויים מושא פסק דין זר. לשיטת בית משפט קמא, מילים אלה מכפיפות את החיוב בפיצויים, אשר נאכף בישראל, לדין הישראלי ולמגבלה שדין זה הציב בסעיף 77(א) לחוק; וככל שהעניין הזה מעורר ספק פרשני, מן הדין לפרש את הוראותיו הרלבנטיות של חוק העונשין – זו שבסעיף 10(ב) וזו שבסעיף 77(א) – לטובת הנאשמים; זאת, מכוח עיקרון הפירוש המקל הקבוע בסעיף 34כא לחוק. הטעם השני הוא שיקול הדעת: בית המשפט סבר כי סעיף 10(ב) לחוק מסמיכו להפחית את החיוב בפיצויים, שלגביו ניתן צו אכיפה, למרות העדרה של הסמכה מפורשת כאמור בלשון הסעיף. לדעתו של בית משפט קמא, פרשנות זו הינה הכרחית לנוכח קיום הסמכות לקצר את תקופת מאסרו של הנידון בגדרי הצו שניתן מכוחו של סעיף 10(א) לחוק. בית המשפט הטעים בהקשר זה כי העדרה של סימטריה בין שתי הסמכויות הללו יוצרת מצב אנומלי, שאותו יש למנוע. הטעם השלישי הוא תקנת הציבור, שלדעת בית משפט קמא עשויה להצדיק את התאמתו של העונש מושא פסק דין זר לאמות המידה הנהוגות בישראל.

40. עם החלטה זו ועם נימוקיה אין בידי להסכים. סבורני כי בית משפט קמא נקלע לכלל טעות; ואפרט.

"כאילו הוטל בישראל"

41. הביטוי "כאילו הוטל בישראל" בו עשה המחוקק שימוש בסעיף 10(ב) לחוק, משמעו השוואת מעמדו של פסק הדין הזר לגביו ניתן צו אכיפה למעמדו של פסק דין ישראלי לצרכי ההוצאה לפועל ולעניין סדרי הגבייה אשר נקבעו בסעיף 77(ג) לחוק ולפיהם "דין פיצויים [...] כדין קנס; סכום ששולם או נגבה על חשבון קנס שישבצו בחובות פיצויים, ייזקף תחילה על חשבון הפיצויים". משמעות זו של הביטוי "כאילו הוטל בישראל" היא משמעות טבעית יחידה שניתן לייחס לו, והיא איננה מותירה מקום לשום שינוי בשיעור הפיצויים (או הקנסות) מושא פסק הדין הזר. הוזה אומר: הביטוי "כאילו הוטל בישראל", משמעו "כאילו הוטל בישראל כדת וכדין"; וחייב שהוטל על החייב כדת וכדין אין לשנותו לקולא או לחומרא. מבחינה פונקציונלית, ביטוי זה הינו זהה למילים "כאילו הוטל העונש בישראל בפסק דין חלוט" אשר נאמרו בעניינו של עונש מאסר מושא פסק הדין הזר בסעיף 10(א) לחוק, שגם אותו אין לשנות אלא על פי החלטה מיוחדת המעמידה אותו, כאמור בסיפא של אותו סעיף, "על תקופת המאסר המרבית שנקבעה בדיני העונשין של ישראל לעבירה שבשלה הוטל העונש" כאשר "ניתן לעשות כן לפי הסכם שבין מדינת ישראל לבין המדינה שבה הוטל העונש".

42. משמעות זו של הביטוי "כאילו הוטל בישראל" עולה גם מדברי ההסבר להצעת החוק, לפיהם "מוצע לתקן את החוק ולאפשר לבית משפט בישראל, לבקשת היועץ המשפטי לממשלה, לגבות בהתאם לדין הישראלי קנס או פיצוי...". יתרה מכך: לביטויים כמו "כאילו הוטל בפסק דין" או "כאילו היה פסק דין" יש משמעות טכנית כללית בדיני ההוצאה לפועל של ישראל. ביטויים כאמור נועדו לשוות לחיוב שאליו הם מתייחסים מעמד של פסק דין שהופכו לבר-אכיפה בהליך ישיר של ההוצאה לפועל מבלי שהזוכה ידרש לפנות תחילה לבית משפט. למשל, סעיף 83 לחוק ההוצאה לפועל, התשכ"ז-1967, קובע כדלקמן: "ניתנה הערובה לפי חוק זה ורשם ההוצאה לפועל נתן צולממשאותהאולחלטאותה, תבוצעה הערובה כאילו היתה הפסקה". כפי שהוסבר על ידי השופטת י' וילנר בפסקה 17 לפסק דינה בע"א 8096/17 סקוק נ' איסחקוב (3.2.2019) "במסגרת סעיף זה הערובה "עולה בדרגה" והופכת מערובה "גרידא" למעין פסקה, וזאת בכל הנוגע לביצועה במסגרת הליכי ההוצאה לפועל". (ציטוט פנימי הושמט - א.ש.). הוא הדין עם חיוב הפיצויים מושא פסק הדין הזר שלגביו ניתן צו אכיפה: חיוב זה הופך מחיוב גרידא למעין פסק דין בכל הנוגע לביצועו במסגרת הליכי ההוצאה לפועל בישראל. המלים "כאילו הוטל בישראל" לא מקנות לבית המשפט את הסמכות להקטין את סכום החיוב.

43. בניגוד לעמדתו של בית משפט קמא, את קיומה של סמכות כאמור לא ניתן לגזור מהאמור בסעיף 10(א) לחוק, אשר מציין במפורש כי "בצו כאמור בסעיף זה רשאי בית המשפט לקצר את תקופת המאסר שעל הנידון לשאת בישראל, ולהעמידה על תקופת המאסר המרבית שנקבעה בדיני העונשין של ישראל". ראשית, כפי שכבר ציינתי, הסמכות לקצר את תקופת המאסר היא סמכות מיוחדת אשר ניתנת להפעלה רק כאשר "ניתן לעשות כן לפיהם סכום שבין מדינת ישראל לבין המדינה שבה הוטל העונש". לפיכך, באין הסכם בין ישראל לארה"ב אשר מאפשר להקטין את סכום הפיצויים ממילא אין מקום לדון בהקטנה. לא זו אף זו: סמכות ההקטנה כאמור איננה נזכרת בסעיף 10(ב) לחוק למרות שהיא עמדה לנגד עיני המחוקק אשר בחר לקבוע אותה ביחס לעונש מאסר בסעיף 10(א). ברי הוא, אפוא, שאילו חפץ המחוקק להקנות לבית המשפט סמכות מקבילה בהקשר של פיצויים וקנסות, הדברים היו נכתבים במפורש בסעיף 10(ב) לחוק. משכך הוא הדבר, אינני רואה מקום להוסיף לסעיף 10(ב) לחוק את אשר לא נאמר בו במפורש (ראו: עניין עיסא ועניין מודיעים). הוספה כאמור איננה בגדר פרשנות סבירה ועל כן סעיף 34כא לחוק לא היה עוזר למשיבים גם אם היה מנחה את פרשנות המילים "כאילו הוטל בישראל". לדידי, סעיף זה ממילא איננו חל על פרשנותו של סעיף 10 לחוק מהטעמים שמניתי בדוני בעניינו של איאן.

44. סבורני כי בית משפט קמא טעה גם בהזכירו את תקנת הציבור בעניינו של החיוב בפיצויים שבו עסקינן. תקנת הציבור עשויה למנוע את אכיפתו של פסק דין זר בגדרי חוק אכיפת פסקי חוץ כאשר תוכנו של פסק הדין עומד בסתירה לאותה תקנה (ראו סעיף 3(3) לחוק אכיפת פסקי חוץ; פסברג, בעמ' 21) וייתכן שיהא מקום להכיר באפשרות כאמור גם בהליכים שעניינם צווי אכיפה הניתנים מכוחו של סעיף 10 לחוק העונשין. דא עקא, סוגיה זו איננה ניצבת לפנינו. החיוב בפיצויים שהוטל על המשיבים על ידי בית המשפט האמריקני משקף את הסכום שאלה גזלו מנפגעי העבירות. הטלת חיוב להשיב לקורבן העבירה את מלוא הסכום שנגזל ממנו אינה יכולה להיות מנוגדת לתקנת הציבור, מאחר שהיא עולה בקנה אחד עם המוסר והצדק המתקן; וכפי שפירשו בית המשפט העליון של ארצות הברית, הוא בגדר השבה ואינו מהווה עונש (ראו 572 U.S. 434 (2014) Paroline v. United States) (להלן: עניין פרוליין)). בית משפט קמא ראה בחיוב כאמור "עונש", להבדיל מהשבת מצבו של הקורבן לקדמותו, בהסתמכו על ספרות אקדמית, ובכך טעה. באכיפת פסקי חוץ ענינו צריכות להיות ממוקדות במקורות הראשוניים של הדין הזר: החוק והתקדימים של בתי המשפט. במקרה דנן, מקורות אלו שוללים את סיווגם של דמי השבה כ"עונש"; וכך נעשה גם אנחנו. דמי השבה ופיצויים בהם מזוכים נפגעי העבירה בגדרי הדין האמריקני משקפים את מלוא הנזק שנגרם להם, אשר נקבע בהתאם לכללי הסיבתיות הרגילים (ראו: עניין פרוליין, בעמ' 443-448). הסדר משפטי זה שונה מההסדר הישראלי שמזכה את נפגעי העבירה בפיצוי חלקי שככלל נקבע לפי אומדן (ראו: דנ"פ 5625/16 אסרף נ' טווק בוקובזה, עמ' 36-37 (13.9.2017)). העובדה שהסדר הפיצויים האמריקני שונה מההסדר הישראלי, הקבוע בסעיף 77(א) לחוק העונשין, איננה פוסלת אותו משום בחינה.

45. בטרם אסיים, אתיחס בקצרה לטענת ההתיישנות שהעלתה יוליה בנוגע לחיוב שהוטל עליה כאמור, בהסתמכה על סעיף 5 לחוק אכיפת פסקי חוץ. טענה זו דינה להידחות על הסף. חוק אכיפת פסקי חוץ חל על פסקי דין שניתנו בעניינים אזרחיים בלבד (ראו: סעיף 1 לחוק אכיפת פסקי חוץ; פסברג, בעמ' 12). חוק זה אינו חל על פסקי חוץ שניתנו בעניינים פליליים. לפיצוי שנפסק לזכותו של נפגע העבירה יש אמנם אופי אזרחי (כמוסבר בהחלטתי בע"פ 205/19 לברובנ' מדינת ישראל (31.1.2019) ובפסקי הדין הנזכרים בה), אך אופי זה אינו הופך פסק דין פלילי לפסק דין אזרחי. זאת ועוד: חוק אכיפת פסקי חוץ עוסק באכיפה פרטית של פסקי חוץ, שלא כמו סעיף 10 לחוק העונשין, שעניינו אכיפה ציבורית באמצעות היועמ"ש. אכיפה ציבורית זו איננה כפופה להוראות בדבר התיישנות שבחקיקה האזרחית, ועל כן אציע לחבריי לדחות את טענתה של יוליה.

סוף דבר

46. מהטעמים שפורטו לעיל, הנני מציע לחבריי כי נדחה את ערעורו של היועץ המשפטי לממשלה בעניינה של מישל, המשיבה 3; כי נקבל את הערעור בעניינם של אבי, ירון, איאן ויוליה, המשיבים 1, 2, 4 ו-5; וכי נוציא מלפנינו צו המורה על אכיפת החיובים בפיצויים אשר הוטלו על כל אחד מהמשיבים הללו בפסקי הדין הזרים בעניינם.

ש ו פ ט

השופט י' עמית:

אני מסכים.

עמוד 13

ש ו פ ט

השופט ע' ברון:

אני שותפה לדרך הילוכו של חברי השופט א' שטיין ולמסקנה שאליה הגיע ביחס לכל אחד מהמשיבים. זו התוצאה המתבקשת לטעמי על פי פרשנות לשונית ותכליתית כאחת של הוראות סעיף 10(א) וסעיף 10(ב) לחוק העונשין. כך גם בראי ההיסטוריה החקיקתית וקריאה המקיימת הרמוניה בין שני סעיפים אלה המשלימים זה את זה.

ש ו פ ט

הוחלט כאמור בפסק דינו של השופט א' שטיין.

ניתנה היום, י"טבכשוןהתש"ף (17.11.2019).

ש ו פ ט

ש ו פ ט

ש ו פ ט
